

застосовувати їх відповідно до ринкової ситуації, особливостей цільового ринку та враховуючи можливості медичного закладу.

Висновки. З наведеного вище можна зробити наступні висновки:

- маркетингова стратегія та складові комплексу маркетингу є ефективними маркетинговими інструментами управління конкурентоспроможністю;
- при розробці маркетингової стратегії необхідно враховувати для якої сфери діяльності розробляється стратегія;
- розробка схематичної моделі реалізації маркетингової стратегії дає можливість її візуального, комплексного сприйняття керівниками організацій та всіх рівнів управління, що приймають участь у реалізації стратегії.

1. Панкрухин А.П. Маркетинг : учебник / А.П. Панкрухин. – М. : ИКФ Омега-Л, 2002. – 656 с.
2. Хершген Х. Маркетинг: основы профессионального успеха: Учебник для вузов / Х. Хершген. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 334 с.
3. Куденко Н.В. Дискусійні проблеми сутності і змісту маркетингової стратегії підприємства / Н.В. Куденко // Вісник НУ «Львівська політехніка» «Логістика». – 2004. – № 499.
4. Ассэль Г. Маркетинг: принципы и стратегия / Г. Ассэль. – М. : ИНФРА, 1999. – 804 с.
5. Лук'янець Т.І. Рекламний менеджмент : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни / Т.І. Лук'янець. – К. : КНЕУ, 2002. – 200 с.
6. Мак-Дональд М. Стратегическое планирование маркетинга / М. Мак-Дональд – СПб. : Изд-во «Питер», 2000. – 320 с.
7. Ціх Г. Особливості вибору маркетингової стратегії / Г.Ціх, І. Крамар // Галицький економічний вісник. – 2012. – №2(27).
8. Гаркавенко С. С. Маркетинг : підручник / С. С. Гаркавенко. – К. : Лібра, 2002. – 712 с.

References

1. Pinkwhen, A. P. *Marketing*. Moscow: IPC omega-L, 2002. Print.
2. Gershen, G. *Agricultural Marketing: the basics of professional success*. Moscow: INFRA-M, 2000. Print.
3. Kudenko, N. V. "Discussion the problem of the essence and content marketing strategy." *Bulletin of Lviv Polytechnic "logistics"* 499 (2004). Print.
4. Assel, G. *Marketing: principles and strategy*. Moscow: INFRA, 1999. Print.
5. Lukyanets T. I. *Advertising management*. Kyiv: KNEU, 2002. Print.
6. Mac-Donald M. *Strategic planning marketing*. M Moscow: Publishing House "Peter", 2000. Print.
7. Tsih, G., and I. Kramar. "The choice of marketing strategy." *Galician economic Bulletin* 2 (2012). Print.
8. Garkavenko, S. S. *Marketing*. Kyiv: Libra, 2002. Print.

Рецензенти:

Устенко А.О. – доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу;

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"

УДК 336.49:378.3

ББК 65.262.1 (4 Укр)

Дмитришин М.В.

ЕНДАВМЕНТ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Івано-Франківський навчально-науковий
інститут менеджменту
Тернопільського національного
економічного університету,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку та фінансів

76000, м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 7,
тел.: 0342773090
e-mail: martadmytryshyn@hotmail.com

Анотація. У статті розкрито зміст категорії ендавменту у вищих навчальних закладах, визначено необхідність, причини та передумови створення ендавмент-фондів у сфері вищої освіти України. Узагальнено основні положення нормативно-правового регулювання функціонування ендавментів вищих навчальних закладів та управління ними. Проаналізовано діяльність ендавмент-фонду, створеного Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Охарактеризовано проблеми та перспективи створення ендавмент-фондів у сфері вищої освіти України. Визначено переваги функціонування ендавментів у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, ендавмент, фінансування, фінансові ресурси.

Dmytryshyn M.V.

THE ENDOWMENT OF THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

Ivano-Frankivsk training and research
Institute of management of
Ternopil national economic university,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Accounting and finance,
Galytska str.,7, Ivano-Frankivsk,
76000, Ukraine,
tel.: 0342773090,
e-mail: martadmytryshyn@hotmail.com

Annotation. In the paper the category of endowment in higher educational establishments are given, the necessity, reasons and prerequisites of endowment funds in higher education in Ukraine are defined. Basic principles of legal regulation of the endowment's functioning and management in higher educational establishments are generalized. The activity of the development fund, which was created by Institute of internal relations Taras Shevchenko national university of Kyiv is analyzed. The problems and possibilities of creating endowment funds in higher education in Ukraine are outlined. The advantages of functioning of endowments in higher education in Ukraine are established.

Keywords: higher education institution, endowment, financing, financial resources.

Вступ. Руйнівні наслідки світової економічної кризи, проведення анти-терористичної операції, необдумане витрачання бюджетних коштів в минулому призвело до складної економічної, політичної та соціальної ситуації в державі. Сьогодні перед усіма громадянами, суб'єктами господарювання, установами, організаціями та й державою в цілому стоїть завдання не лише жорсткої економії фінансових ресурсів та ефективного їх витрачання, але також і пошуку нових джерел фінансування.

Сфера освіти загалом, та вищої освіти зокрема, протягом багатьох років характеризувалась обмеженими обсягами фінансування як зі сторони держави, так і приватних засновників. В силу цих обставин вищі навчальні заклади часто зверталися за допомогою до благодійників з проханням внести свій вклад в інтелектуальне майбутнє народу. Виходячи з того, що самі благодійники не можуть похвалитися безмежними фінансовими ресурсами та необмеженою фінансовою спроможністю до доброчинності, актуальним є дослідження ендавментів у сфері вищої освіти, як альтернативного шляху використання благодійних внесків.

Ендавменти у вищій школі є відносним новаторством в Україні, тобто почало активно обговорюватись це питання відносно недавно. Рушійною силою, що

стимулювала виникнення ендавментів у вищих навчальних закладах стало прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» [3]. Також окремі питання їх застосування з'ясовувались різними дослідниками, зокрема, питання правового вираження спроможностей державного управління через використання ендавментів у [6], суть та користь ендавментів у вищій освіті у [7], як альтернативне джерело фінансування вищої освіти у [8], а також особливості мотивування економічних суб'єктів під час створення та функціонування ендавменту для вищих навчальних закладів у [10]. Проте, ще багато питань досі не знайшли вирішення.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження суті ендавментів у вищих навчальних закладах, а також, за допомогою методів порівняння, аналогії, абстрагування та узагальнення, обґрунтування їх переваг, недоліків та ролі у сфері вищої освіти.

Результати. Ендавмент – є звичним для заходу інструментом недержавного фінансування діяльності некомерційних структур – наприклад, університетів, музеїв, театрів, медичних і інших установ. Якщо стисло – ендавмент є капіталом, що надається некомерційній організації задля фінансування її статутних потреб (або частини статутних потреб). Зазвичай він має вигляд майнових активів (нерухомість, цінні папери або грошові кошти), що вкладаються в цінні папери, інвестиційні проекти або інше нерухоме майно [7].

Будь-який ендавмент є фондом грошових коштів, що складається з безповоротних внесків благодійників. Схема організації діяльності фонду проста: благодійники передають кошти у фонд цільового капіталу, формуючи у такий спосіб цільовий капітал, далі фонд передає капітал у довірче управління відповідній структурі (органу, який створюється самим фондом, управлінській компанії тощо) при координації та контролі з боку відповідних органів як фонду, так і організацій, для підтримки яких він був створений. Прибуток від управління цільовим капіталом передається повністю тим організаціям, для підтримки яких він був створений, а сам цільовий капітал залишається недоторканим [6, с. 23].

Власне, вперше ендавменти виникли в США як засіб недержавної підтримки освітніх установ, тобто університетів. Один з найбільших фондів, активи якого перевищують \$25 млрд., був створений при гарвардському університеті ще в 1649 році. Заснували його самі ж випускники Гарварду. Загальний обсяг університетських ендавментів в США перевищує \$200 млрд., що забезпечує стабільність дослідницьких програм і можливість залучення кращих викладачів для навчання студентів.

Джерела формування ендавментів різні. До прикладу, гарвардський ендавмент щорічно поповнюється в основному за рахунок пожертвувань студентів університету, які при випуску відраховують невеликі суми. Середня прибутковість інвестицій ендавмент-фондів складає близько 10–11% річних, розмір виплат на основні цілі діяльності фонду – близько 5% (від суми його активів), таким чином, приблизно половина доходів реінвестується. Частина реінвестованих доходів поглинається інфляцією, що забезпечує реальний річний приріст активів в межах 1–2% [8].

У всьому світі ендавмент-фонди на сьогодні представляють потужний інструмент фінансування інноваційних навчальних програм, наукових досліджень. У 80 університетів світу розмір капіталу ендавмента перевищує \$1 млрд. Нерідко це навіть не єдиний фонд, а ціла система фондів, кожен із яких має власну мету: виплата стипендій або грантів викладачам, організація спортивних заходів, фінансування досліджень тощо. Засоби, згенеровані ендавментами, використовуються для фінансування щонайширшого спектру проектів: будівництва нових корпусів, підтримки бібліотечних фондів, розвитку інфраструктури, формування преміальних для співробітників і студентів [14].

В Україні ендавменти існують давно у благодійницькій та добродійній діяльності. Зокрема, Податковий кодексом України визначено термін «ендавмент» як суму коштів або цінних паперів, які вносяться благодійником у банк або небанківську фінансову установу, завдяки чому набувач благодійної допомоги отримує право на використання процентів або дивідендів, нарахованих на суму такого ендавменту. При цьому такий набувач не має права витратити або відчужувати основну суму такого ендавменту без згоди благодійника [11].

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» визначає необхідність використання процентів та дивідендів від управління благодійними ендавментами для: надання благодійної допомоги бенефіціарам, визначеним благодійниками або уповноваженими ними особами; виконання благодійних програм; спільної благодійної діяльності [2].

У сфері вищої освіти право створення та використання ендавмент-фондів вищим навчальним закладам надано Законом України «Про вищу освіту». Зокрема, даним нормативно-правовим актом визначено зміст сталого фонду (ендавменту) вищого навчального закладу як суму коштів або вартість іншого майна, що призначена для інвестування або капіталізації на строк не менше 36 місяців, пасивні доходи від якої використовуються вищим навчальним закладом з метою здійснення його статутної діяльності у порядку, визначеному благодійником або уповноваженою ним особою [3].

Узаконення використання ендавментів у вищих навчальних закладах відбулося не одразу. Складне обговорення перспектив сталих фондів у вищій освіті супроводжувалось пропозиціями щодо виключення із застосування в українській практиці як терміну «ендавмент», так і можливості створення таких фондів загалом [7]. Зокрема, у Зауваженнях до проекту Закону України «Про вищу освіту» №1187-2 підготовлених Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України було навіть запропоновано виключити із згаданого проекту термін «ендавмент». Першою причиною внесення такого зауваження згадане юридичне управління називає необхідність уникнення використання іншомовних слів, а другою – застосування такого терміну у Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» як вид благодійної діяльності благодійника, що може спричинити певні колізії у трактуванні значення терміну [4]. Проте, розширення автономії вищих навчальних закладів, що було анонсовано прийняттям нового закону, все ж задекларувало право створення та використання сталого фонду.

У різних джерелах можна зустріти різні назви ендавменту: власне «ендавмент», «ендаумент», «ендавмент-фонд», «сталий фонд». Це пов'язано із англійським походження терміну ендавмент від англійського «endowment». В контексті нашого дослідження, а саме використання ендавментів у сфері вищої освіти, вважаємо ці поняття тотожними. Дотримуємося думки, що не важливо як називати сталий фонд ВНЗ, ендавмент чи ще інакше, – головне, щоб він використовувався згідно чинного законодавства і на благо вищого навчального закладу.

Загалом Законом України «Про вищу освіту» розширено автономію вищих навчальних закладів та запроваджено нові, важливі, для сфери вищої освіти зміни. Проте, експерти зазначають, що в іншому новий закон мало що змінює у фінансовій сфері. Можливість розпоряджатися власними надходженнями не означає, що у вузів з'являться гроші, щоб вкладати у свій розвиток: оновлення ресурсної бази, будівництво, інвестування в наукові розробки тощо. Справа в тому, що державний вуз є «неприбутковою установою». Плата за навчання студентів-контрактників або доходи від наукових розробок – все це за законом повинно мати нульову рентабельність, тобто лише компенсувати вузу витрати, на які він йде, надаючи свої послуги. Звичайно, в них

закладають амортизаційні та інші витрати, але все одно це не ті суми, щоб говорити про якісний розвиток вузу.

Вирішити цю проблему може створення фондів сталого розвитку або ендавменту, коли університет може приймати від меценатів великі суми грошей для свого розвитку, але користуватися лише дивідендами з них. За словами експертів, такий механізм залучення коштів на розвиток стимулюватиме поліпшення якості освіти і допомагати боротися з корупцією. Щоб привернути увагу потенційних донорів, університетам доведеться конкурувати один з одним, доводити, чому повинні вибрати саме їх. Більше того, як показує зарубіжний досвід, найчастіше благодійниками виступають випускники. Наші вузи мають розуміти: якщо в студентські роки їх потенційні інвестори стикалися тільки з хабарами та поганим викладанням, то жертвувати на розвиток своєї альма матер вони навряд чи будуть [8].

Благодійництво у вищій освіті існує вже давно. На жаль, це часто викликане не бажанням благодійників розвивати вищий навчальний заклад та реалізовувати там інноваційні проекти, а банальним браком коштів на елементарні речі. Тому благодійні внески часто застосовувались як вимушена благодійність.

Головна відмінність ендавменту від звичайного благодійного внеску – недоторканість коштів. Університет не має права витратити зібрані гроші: на його потреби йде виключно інвестиційний дохід. Причому витратити ці кошти ВНЗ має право лише на ті заходи, які чітко та однозначно перераховані у відповідних документах [9].

В Україні ендавмент у вищих навчальних закладах все ж є новим явищем. Досі немає повної нормативно-правової бази, щоб регламентувала особливості використання сталих фондів у вищій освіті. Проте, у Проекті Стратегії Реформування вищої освіти в Україні до 2020 року, розробленому робочою групою при Міністерстві освіти і науки України, задекларовано необхідність унормування механізмів створення та управління ендавментами, а також перетворення існуючих фондів при закладах вищої освіти на прозорі ендавменти із закріпленими цілями та стратегічним планом використання дивідендів [11].

Тобто, можна підсумувати, що на урядовому рівні, ідея ендавментів розвиватиметься. Більше того, заплановане активне включення вищих навчальних закладів в систему застосування сталих фондів. А індикатором досягнення поставлених цілей має стати обсяг фінансування вищих навчальних закладів за рахунок дивідендів від ендавментів на рівні 1% [4].

Перевагою ендавментів можна вважати інвестиційний характер їх фінансових ресурсів. Можна багато аргументів навести за те, щоб збільшити обсяги фінансування вищої освіти. Цьому є нагальна потреба і необхідність, адже розвиток неможливий без належного фінансового забезпечення. Багато закладів вищої освіти в Україні користуються сильно зношеною матеріально-технічною базою, потребують оновлення бібліотечного фонду (в тому числі в частині передплати зарубіжних періодичних видань), закупівлі сучасної апаратури, комп'ютерної техніки та іншої техніки для наукових досліджень. Якість освітніх послуг, професійної підготовки фахівців, пошуково-дослідницької діяльності також значною мірою залежить від розміру оплати праці співробітників навчального закладу та стану приміщень, що часто потребує не лише поточного, а й капітального ремонту. Проте, державне фінансування обмежене, а навчальні заклади не зацікавлені у встановленні завищених цін на освітні послуги, бо це може викликати відтік абітурієнтів, що не бажають чи не спроможні доплачувати [1].

Необхідність розробки нормативів фінансування із врахуванням мінімальних соціальних стандартів та створення нової моделі економічної діяльності вищих

навчальних закладів, яка базується на солідарній участі держави, бізнесових кіл і громадян визначалась багатьма дослідниками [7, 13, 15].

Зауважимо, що ендавменти дають можливість не «проїдати» вкладені ресурси, а накопичувати їх. Яким важливим не було б фінансове забезпечення вищої освіти за рахунок коштів держави чи збільшення вартості освітніх послуг, надходження ресурсів із вказаних джерел є одноразовим. Тобто, за умови ефективної системи управління вищим навчальним закладом таке фінансування може бути спрямоване на необхідні та раціональні цілі, але, після використання таких ресурсів потрібні нові вливання. Ендавмент є недоторканим, це його важлива перевага. І навіть якщо вищий навчальний заклад не зможе моментально залучити значні обсяги внесків до свого сталого фонду, з часом вони зростатимуть. А разом із зростанням обсягів сталого фонду також зростатимуть доходи від нього, а, отже, і фінансові можливості вищого навчального закладу. Більше того, інвестування ресурсів ендавменту у фінансові інструменти стимулює розвиток економіки незалежно від того чи вони будуть вкладені у банківську систему, чи цінні папери суб'єктів господарювання. Розвиток економіки створить можливість нарощення державного фінансування створюючи додаткові доходи держави, а краща купівельна спроможність населення створить ланцюгову реакцію з подальшого наповнення сталого фонду вищого навчального закладу.

Сьогодні часто піднімається питання раціонального використання фінансових ресурсів вищих навчальних закладів, як бюджетних так і позабюджетних. Спадщина радянського минулого формує спокус розкрадання таких ресурсів чи витрачання їх на цілі з особистою вигодою для окремих керівників «старого зразка» чи молодих підприємливих діячів. В силу таких негативних обставин під раціональним використанням та оптимізацією часто розуміють крайню економію, інколи навіть незважаючи на непоправну шкоду такої економії якості освіти. Перевагою ендавменту у цьому контексті є унеможливлення закидів щодо розкрадання та нераціонального використання ресурсів, що часто поступають із дефіцитного бюджету чи збіднілих громадян як плата за навчання дітей. Можливість використання не самого благодійного внеску, а лиш дивідендів за них, створює довіру до навчального закладу як установи, а не керівника, як особи. Вкладення в сталий фонд – це щось більше, ніж просто благодійний внесок. Це вклад у подальшу перспективу, що не залежить від особи ректора в теперішній час. Якщо навіть відповідальна за фінансові питання посадова особа забажає використати дивіденди від ендавменту з певною особистою вигодою для себе, то вона ж буде зацікавленою ефективно вкласти основний капітал для отримання таких дивідендів. А це вже само по собі створює певну перевагу. Крім того, жодні фінансові операції не можуть бути прозорими без ефективного контролю, гласності та системи правосуддя. Більше того, ендавмент характеризує не фінансування освітніх послуг зокрема (як, наприклад, плата за навчання), а фінансування розвитку вищого навчального закладу загалом.

При створенні ендавменту, вищий навчальний заклад, найперше робить ставку на своїх успішних випускників, що потенційно зможуть та захочуть фінансово підтримати свою альма-матер. Ендавмент-фонди є не тільки додатковим джерелом коштів, а й унікальною комунікацією між ВНЗ і випускниками, які діють заради розвитку науки і «свого» ВНЗ [15].

А це створює додаткову мотивацію керівництву та професорсько-викладацькому складу вищого навчального закладу дбати про студента сьогодні, щоб завтра він був зацікавленим в інвестуванні коштів у розвиток закладу, що не лише видав диплом, а ще й надав знання та перспективи.

Професорсько-викладацький склад вищого навчального закладу та його працівники можуть, вкладаючи, особисті ресурси до ендавменту вузу, непрямым

методом фінансувати власні дослідження і розробки. Адже, в умовах бюджетної кризи, падіння ВВП та затяжної антитерористичної операції, що «висмоктує» ресурси в Україні та українців, наука відступає на задній план. Багато років дефіцитна галузь освіти і науки зробила звичним фінансування канцелярських виробів, витратних матеріалів та поліграфічних послуг з власної кишені дослідників, що, натомість, повинні творити науково-технічний прогрес та інтелектуальний потенціал нації. Аргументом «за» вкладення фінансових ресурсів суб'єктів господарювання в ендавмент-фонди вищих навчальних закладів може бути їх зацікавленість як з огляду на створення власного позитивного іміджу серед цільової аудиторії студентів та випускників для їх подальшого залучення до виробничої сфери, так і з позицій потреб проведення наукових (прикладних та фундаментальних) досліджень для власного розвитку [6, с. 25].

Одним із флагманів впровадження ендавмент-фондів в Україні став Київський національний університет імені Тараса Шевченка, а в його складі Інститут Міжнародних відносин. Згаданий інститут впровадив та ефективно використовує Ендавмент-фонд розвитку Інституту міжнародних відносин, у якому вже вдалось акумулювати близько 250 тисяч гривень від більше як 20 благодійників.

Метою даного фонду є забезпечення фінансової стабільності інституту, успішної реалізації його освітніх та наукових програм і проектів, розвиток інфраструктури та незалежність від економічних і суспільних коливань. Правління фонду під контролем наглядової ради фонду передає зібрані кошти до спеціально створеного закритого пайового інвестиційного фонду. Активами пайового інвестиційного фонду розпоряджається досвідчена компанія з управління активами, інвестуючи кошти в класичні фінансові інструменти: банківські депозити, акції, облігації та нерухомість. Компанія з управління активами (Dragon Capital) регулярно звітує перед правлінням фонду про процес і результати роботи капіталу. Важливо, що сам капітал фонду залишається недоторканим, що забезпечує його постійне збільшення і можливість працювати упродовж багатьох років. Відсотки ж, отримані завдяки роботі цільового капіталу, дозволяють фінансувати поточні проекти інституту.

Відповідно до статуту ендавмент-фонду, засоби, отримані завдяки роботі фонду, забезпечують реалізацію добродійності у сфері освіти, в інтересах розвитку культурно-просвітницької діяльності в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка, підвищення рівня добробуту вчених, викладачів, наукових співробітників, аспірантів, студентів Інституту; сприяння реалізації в Інституті науково-освітніх програм; надання допомоги талановитій і творчій молоді у зв'язку з діяльністю Інституту; надання допомоги в розвитку видавничої справи, засобів масової інформації, інформаційної інфраструктури Інституту; надання будь-якої іншої допомоги і сприяння діяльності Інституту, які не суперечитимуть вимогам законодавства.

Ендавмент-фонд Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка заохочує випускників інституту, викладачів, студентів, бізнес структури приєднуватись до благодійників даного ендавменту. Залежно від розміру внеску, благодійник отримує різноманітні бонуси від фонду: згадка в загальному списку благодійників на сайті фонду, пам'ятні сувеніри, іменну дошку, безкоштовне місце на парковці, відкриття іменної аудиторії, право висадки дерева на Алеї Слави Інституту Міжнародних відносин тощо.

Наступним завданням успішної роботи ендавмент-фонду розвитку Інституту міжнародних відносин визначено формування відповідної інфраструктури, яка зможе забезпечити ефективні комунікації з випускниками, системну взаємодію з бізнес-структурами та благодійними фондами (у тому числі завдяки наявності в них

випускників Інституту), працедавцями та однодумцями, усіма тими, хто піклується і може сприяти повноцінному і всебічному розвитку закладу [14].

Звичайно, акумульовані даним ендавмент-фондом фінансові ресурси поки що не можуть забезпечити реалізацію значних за обсягом фінансування проєктів, а результати покаже час. Проте, зацікавленість діяльністю ендавмент-фондів вищих навчальних закладів зростатиме.

Тому, перевагами створення ендавмент-фондів вищими навчальними закладами можна вважати:

1. Ендавменти дозволяють залучити додаткові фінансові ресурси для розвитку навчального закладу.

2. Отримані фондом благодійні внески є недоторканими, тобто не «проїдаються», а спрямовуються на інвестування та генерують дохід.

3. За рахунок доходів від сталого фонду вищий навчальний заклад зможе реалізувати ті інноваційні проєкти, на які було недостатньо фінансування з інших доступних джерел.

4. Створюючи ендавмент, вищий навчальний заклад має підстави розраховувати на зростання доходів від нього в майбутньому шляхом залучення нових благодійних внесків та їх ефективного інвестування (в тому числі, з допомогою професійної, керуючої активами компанії).

5. Інвестування коштів ендавменту має позитивний вплив на розвиток економіки через вливання додаткових фінансових ресурсів у банківську та підприємницьку сферу.

6. Ендавмент вищих навчальних закладів створюють мотивацію господарюючим суб'єктам підвищити свій імідж та рейтинг, як юридичної особи, що дбає про розвиток освіти в Україні.

7. Для випускників та студентів вищих навчальних закладів внесення власних коштів на розвиток свого вузу сприятиме скороченню відпливу кваліфікованих кадрів за кордон, адже створювати зв'язок і причетність до своєї альма-матер навіть після отримання диплому. Крім того, молоде покоління, підтримуючи вітчизняну вищу освіту, відчуватиме свою роль та внесок в розбудову України.

Звичайно, ідеалізувати ендавменти у вищих навчальних закладах не можна. Вони, безумовно, не зможуть вирішити всіх нагальних проблем вищої освіти. Нераціональне чи злочинне управління коштами фонду може призвести до інвестування зібраних ресурсів у ненадійні, або навіть завідомо безперспективні фінансові інструменти, а таким чином і розкрадання ендавменту. Тому, для того, щоб ендавменти посіли гідне місце у процесі формування фінансових ресурсів вищого навчального закладу, вони повинні пройти непростий шлях разом з тим, який проходить весь український народ сьогодні.

Висновки. Підсумовуючи наведене вище, зазначимо, що з прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту» для вищих навчальних закладів відкрилися нові можливості по залученню та диверсифікації їх джерел фінансування. Ендавмент, як сталий фонд вищого навчального закладу – це реальна можливість не лише акумулювати необхідні обсяги фінансування для реалізації інноваційних ідей, а також і спосіб розвитку економіки держави шляхом здійснення інвестицій. Мабуть, що ефективність діяльності кожного новоствореного ендавменту буде залежати як від ефективного управління ним, так і від фінансової спроможності благодійників. Об'єктивно, що водночас, навчальний заклад, що створить сталий фонд, не зможе розраховувати на значні дивіденди. Проте, ефективне використання досвіду зарубіжних знаних вищих навчальних закладів у поєднанні з особливостями української освіти

може вивести вітчизняні університети на новий, якісно новий та прогресивний рівень фінансового забезпечення.

1. Дмитришин М.В. Ваучерне фінансування вищої освіти / Вища освіта в контексті євроінтеграції: стан, проблеми, перспективи вдосконалення // За ред. І. Луцького, Б. Морачевської. – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2014. – с. 86–99.
2. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 №5073-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Зауваження до проекту Закону України «Про вищу освіту» №1187-2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb/webproc34?id.
5. Імплементация Закону України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.gov.ua/?p=428>.
6. Кушнір М. Ендавмент як правове вираження спроможностей державного управління: зарубіжний досвід та національна перспектива. / М. Кушнір // Ефективність державного управління. – Збірник наукових праць. – 2012. – Випуск 30. – с. 22–28.
7. Леся Оробець. Ендавмент: яка з нього користь та з чим його їсти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lesyaorobets.livejournal.com/11100.html>.
8. Нанівська Є.В. Альтернативні джерела фінансування вищої освіти України // Є.В. Нанівська // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації та традиції в сучасній науковій думці» // [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://intkonf.org/nanivska>.
9. Наталія Давиденко. Виші не поспішають радіти автономії / 18 липня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kyiv.comments.ua/article/2014/07/18/075144.html>.
10. Нікіфорова Л.О. Мотивування економічних суб'єктів під час створення та функціонування ендавменту для вищих навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/.../64-427-432.pdf>.
11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
12. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mon.gov.ua/img/zstored/files/HE%20Reforms%20Strategy%202011_11_2014.pdf.
13. Тарасенко І.О., Нефедова Т.М. Проблеми фінансування вищої освіти в Україні в контексті забезпечення конкурентоспроможності / І.О. Тарасенко, Т.М. Нефедова // Вісник КНУТД. – 2013. - №4. – с. 177–185.
14. Фонд розвитку Інституту Міжнародних відносин [Електронний ресурс] / офіційний сайт. – Режим доступу: <http://iirfund.org>.
15. Шевченко Л.С. Фінансування вищої освіти: подолання загроз ресурсної залежності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.

References

1. Dmytryshyn, Marta. “Voucher funding of higher education.” *Higher education in the context of European integration: progress, problems, prospects for improvement*. Ed. I. Lutskiy, B. Morachevska. Ivano-Frankivsk: Editing and Publishing Department Ivano-Frankivsk University of Law named after king Danylo Galitskiy, 2014. 86–99. Print.
2. On Charity and Charitable Organizations. The law of Ukraine from 05.07.2012 №5073-VI. Rada.gov.ua. 5 July 2012. Web. 16 Feb. 2014. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>>.
3. On Higher education. The law of Ukraine from 01.07.2014 №1556-VII. Rada.gov.ua. 1 July 2014. Web. 16 Feb. 2014. <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>>.
4. Comments on the draft of The law of Ukraine "On higher education" №1187-2. Rada.gov.ua. n.d. Web. 16 Feb. 2014. <w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb/webproc34?id>.
5. The Implementation of The law of Ukraine "On Higher Education". Osvita.gov.ua. n.d. Web. 16 Feb. 2014. <<http://osvita.gov.ua/?p=428>>.
6. Kushnir, M. “Endowment as legal expressiveness of state capacity: international experience and national perspective.” *The efficiency of public administration* 30 (2012): 22-28. Print.
7. Orobets, Lesia. “Endowment: which benefit from it and with what you should eat it”. Lesyaorobets.livejournal.com. 9 Dec. 2009. Web. 16 Feb. 2014. <<http://lesyaorobets.livejournal.com/11100.html>>.

8. Nanivska, Evgenia. "Alternative sources of funding higher education in Ukraine". Intkonf.org. 17 Feb. 2011. Web. 16 Feb. 2014. <<http://intkonf.org/nanivska>>.
9. Davydenko, Natalia. "Universities are not in a hurry to enjoy autonomy". Kyiv.comments.ua. 18 July 2014. Web. 16 Feb. 2014. <<http://kyiv.comments.ua/article/2014/07/18/075144.html>>.
10. Nikiforova L. "Motivation of economic subjects in the creation and functioning of endowment for higher education institution". Ena.lp.edu.ua. 2013. Web. 16 Feb. 2014. <<http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/.../64-427-432.pdf>>.
11. Tax Code of Ukraine from 02.12.2010 №2755-VI. Rada.gov.ua. 2 Dec. 2012. Web. 16 Feb. 2014. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>>.
12. "The strategy for reforming of higher education in Ukraine up to 2020" Mon.gov.ua. 2014. Web. 16 Feb. 2014. <http://mon.gov.ua/img/zstored/files/HE%20Reforms%20Strategy%202011_11_2014.pdf>.
13. Tarasenko, I. and T. Nefedova. "Problems of financing of higher education in Ukraine in the context of competitiveness." *Bulletin KNUVD* 4 (2013): 177–185. Print.
14. "About the fund." Development fund of the Institute of International Relations. n.d. Web. 16 Feb. 2014.
15. Shevchenko, L. "Financing higher education: overcoming the threats of the resource dependency." *Rusnauka.com*. n.d. Web. 16 Feb. 2014.

Рецензенти:

Баланюк І.Ф. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Фурса Т.П. – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та фінансів Івано-Франківського навчально-наукового інститут менеджменту Тернопільського національного економічного університету.

УДК 336.02:658.15(045)

ББК 65.050.2

Сусіденко О.В.

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Хмельницький національний університет,
Міністерство освіти і науки України,
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11,
тел.: 0674305484,
e-mail: medium86@mail.ru

Анотація. У даному дослідженні описуються певні методи, що застосовуються для визначення рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Було здійснено ряд завдань для забезпечення фінансової безпеки підприємства, які включають встановлення, оцінку чинників та розробку системи заходів, що дозволяють нівелювати дію загроз, небезпек та посилення дії їх позитивного характеру. Було досліджено цілі та завдання оцінки фінансової безпеки суб'єктів господарювання за такими принципами, як: системність, об'єктивність, адекватність, комплексність, взаємоузгодженість, універсальність, однозначність та результативність та ін. Для оцінки фінансової безпеки підприємств було використано методи, що базуються на основі дослідження грошових потоків, фінансової стійкості підприємства, визначення інтегральних показників та ресурсно-функціонального підходах. Найбільш дієвим серед усіх методів оцінки забезпечення фінансової безпеки підприємства був визначений метод ранжування, який полягає в тому, що рівень фінансової безпеки підприємства розраховується в балах як сума добутків рейтингу кожного показника на клас, який визначається в залежності від значення нормативного показника, тобто оцінка рівня фінансової безпеки підприємства базується на використанні рангових ознак.

Ключові слова: фінансова безпека, суб'єкти господарювання, грошовий підхід, методи фінансової безпеки, стійкість, ресурсно-функціональний підхід, метод ранжування.